

„Hvorvidt ere Betingelserne for Avlen af ædle Heste tilstede her i Landet.“

Foredrag, holdt i det fgl. Landhuusholdningselskab den 17de Marts 1858
af Rector B. Prosch.

Naar et saadant Spørgsmaal opstilles i et Land, der i et Par Aarhundreder har besiddet en Hesterace som den gamle frederiksborgske, er det aabenbart, at der her ikke kan tænkes paa den Indflydelse, som Klima, Beliggenhed, Jordbund og Forpleining udøve paa Bevarelsen og Udviklingen af de Egenstaber, som man fra ældre Tider af hos os med et Fælledsnavn har kaldet ædle; thi Erfaringen har tilstrækkeligen i denne Race godtgjort, at disse nødvendige ydre Betingelser ikke mangle her i Landet, og vi kunne saaledes i det Følgende ganske see bort fra dem.

Men kalde vi Frederiksborger-Racen ædel, og tildele vi den saaledes en Betegnelse, der nu for Tiden saa ofte forbeholdes Heste af orientalsk eller det deraf afledte engelske Blod, da er hermed tillige tilkjendegivet, at vi ved ædle Heste ikke have nogen enkelt Form eller nogen enkelt Race for Die, men at vi under dette Navn sammensatte alle de Hesteslags, der udmærke sig ved en større Livsfylde og Tyrighed, en større Muskelenergi og Udholdenhed, tættere Knoier og seigere Bæv, eller kort sagt ved alle de Egenstaber, som udvikle sig under anstrengende Brug og ved en Ernæring, der snart kan være

sparsom, snart rigelig, men altid maa være kraftig, grundet paa lutter tørre og sammentrængte Foderstoffer alene. De saakaldte ædle Egenstaber blive altsaa nærmest Udtrykket for Beskaffenheden af det Stof, af hvilket Dyret er bygget, medens paa den anden Side dets Form afspeiler dets særegne Brug, eller den Maade, paa hvilken Hestens dyriske Liv har yttret sig under de givne Naturforhold eller i Menneskets Tjeneste.

Denne Mangel paa skarp Søndring imellem hvad der ligger i Stoffet og hvad der grunder sig paa Formen, finder imidlertid sin naturlige Forklaring deri, at de ædle Egenstaber til en vis Grad altid maae være tilstede hos visse Former, naar disse skulle svare til deres Bestemmelse, medens de ere unødvendige, eller dog for kostbare og altsaa upraktiske at eftertrægte, hos andre Former. I dette sidste Tilfælde er f. Ex. Arbeidshesten; der er vel i og for sig Intet til Hinder for, at dens Typus kunde optræde med ædle Egenstaber, og sammenlignede med andre ville nogle Slags unægtelig kunne siges at være mere ædle (eller mindre grove). Knabstrupperacen hos os viser saaledes en Forbindelse af Arbeidshestens Form med flere ædle Egenstaber, og ligeledes iagttages selv blandt Markhestene en heel Rækkefølge; den Anseelse, som i de nyeste Tider er blevet Bercheronhesten til Deel, grunder sig ligeledes paa, at den, sammenlignet med andre Arbeidsslags, er usædvanlig tør eller tilnærmelsesviis ædel. Imidlertid naae de ædle Egenstaber aldrig den Udvikling hos Arbeidshesten, at de blive egentlig ivinesaldende; og da man intetsteds har antaget det nødvendigt, selv kun som Forsøg, at anvende en saa kostbar og omhyggelig Forpleining paa Dyr, som allerede ved det simplere Hold tilfredsstillede alle billige Fordringer, er det Grove i Stoffet saare ofte overført paa Formen, og denne, — skøndt ligesaa fuldkommen i sit Slags som enhver anden —, i Almindelighed betragtet som noget mangelfuldt, udartet og mindre værdigt til Anerkjendelse og Beundring. — Paa den anden Side derimod vil en Hest af Rideform,

naar den tillige er grov og slap, — noget som ikke ganske sjældent kan sees forenet, især hos Heste af blandet Blod, hos os navnlig af og til hos Blandinger af Yorkshireblod —, kun i indskrænket Grad eller maastee endog slet ikke være skikket til det Brug, dens Form anviser den, og endnu mere gjælder dette for de Hesteflags, hos hvilke man fornemmelig lægger Bind paa udholdende Hurtighed, thi her ville de ædle Egenstaber være aldeles uundværlige, naar Formen skal have nogetjomhelst praktisk Værd.

Men er det end saaledes ganske naturligt, at man i daglig Tale ofte forvejler de ædle indre Egenstaber med de Former, i Forbindelse med hvilke de hyppigst eller saagodtsom udelukkende træde frem, saa er det derimod af stor Vigtighed at holde sig denne Grundforskjel for Die, hvor Spørgsmaalet bliver om, hvilken Rolle de ædle Racen i det Hele spille i Hesteavlen.

Thi her see vi da strax, at en Betragtning, der har havt og tildeels endnu har en overveiende Indflydelse paa Hesteavlen, netop gaaer ud fra ovennævnte Forvejling, eller maastee snarere, at den overseer Formen, idet den sætter hele sin Opmærksomhed paa de mere isinesaldende ædle Egenstaber alene. Heraf baade Tanken og Udtrykket „Forædling“, hvorved maa forståes en Bestræbelse efter at give de ædle Egenstaber en større Udbredelse, og at indpode dem saavidt muligt paa alle Hesteflags, af enhver Form og til et hvilketjomhelst Brug, hoist kun med Forbehold af nogen Forskjel i Forædlings Grad. Men hvor berettiget denne Tanke end vilde være, naar den indskrænkedes i sin Anvendelse til saadanne Hesteflags, som stemmede overens i Form, men afvege i ædle Egenstaber, saa feilagtig og rig paa Skuffelser er den, naar den vil gaae videre, og for de ædle Egenstaber's Skyld overseer den Betydning, som Formen har for Dyrets særegne Brugbarhed. For alle dem nemlig, der ikke vare saa bekjendte med Hestens hele Architektur, at de kunde vurdere den mechaniske Virkning af Smaa-afvigelser i Bygning, syntes Veien til den

gradvise og stigende Forædling saa lovende og simpel; og naar uoverstigelige Vanskeligheder have optaarnet sig for dem, ja naar deres Bestræbelser have viist sig ret egentligt danaidiske, da er dette kun Udtrykket for det Tab, som den forandrede Form har medført for Brugbarheden i visse Retninger, og som ofte opveiede, ofte endog overgik det, der i Retningen af ædle Egenstaber 3: af et bedre og seigere Bygningsstof, var vundet. Kommer hertil, at Misforholdet mellem Bygning og Arbeide, idet den første forandres, det sidste ikke, gjør sig gjældende hos de enkelte Individider, og ofte paadrager disse en tidlig Affældighed eller Forkrøbling, samt at dette Tab bliver saa meget føleligere, som det i Reglen er paa de bedste Hopper af Landracen, at disse af ovennævnte Grunde fra fremtidig Avl udelukkede Individider ere tillagte, saa behøver jeg ikke at gaae videre for at gjøre det tydeligt for Alle, at det ikke er i denne Retning, at jeg lægger Vægt paa Avlen af ædle Heste, eller af den Grund, at jeg troer at den for-tjener det Offentliges Deeltagelse og Indgriben; men Sagen er ogsaa den, at de ædle Heste have et vidt Spillerum for berettiget Betydning, selv efter at alle saadanne Misgreb lykkeligt ere fjernede.

Jeg har allerede andetsteds*) havt Leilighed til den Bemærkning, at de ædle Racer i deres rene Tilstand ikke ere egentlig praktiske 3: let anvendelige til det daglige Livs Behov, saa at de have deres væsentligste Betydning ved de Blandingsformer, der afledes af dem. Dette gjælder saavel Fuldblodsracen som de forffjellige Ride = Racer, og vi skulle nu ved hver af disse see hen til, hvilken Betydning de have, og hvorvidt Betingelserne for Avlen af dem eller deres Afledninger her i Landet ere tilstede.

Fuldblodshesten betragtes almindeligen som Kilden til alle Luxusheste, Noget hvortil ikke alene dens ædle Egenstaber give den Adkomst, men ligesaameget dens Form, der forener

*) Ugeskrift for Landmænd, 4de Bind.

de gunstigste mekaniske og physiologiske Betingelser for udholdende Hurtighed. Derfor gjælder det ogsaa som almindelig Sætning, at alle de Hesteslags, hos hvilke Hurtigheden er den væsentligste Egenkab, lettest og sikkest afledes fra Fuldblodet; saaledes ikke blot den egentlige Beddeløber og den engelske Jagthest, men ogsaa alle lette Kjøreheste, og fremdeles de fleste Luxusrideheste, efterjom Nutidens Smag ogsaa hos Ridehesten foretrækker den lette jordvindende Trav fremfor de samlede Bevægelser, der vare de høiest vurderede i Carrouselridtets Tider.

Til Frembringelsen af den hele Trinsølge af ovennævnte Slags udfordres kun Landhopper og Fuldblodshingster, idet paa den ene Side Landhoppens Barring med Hingster af forskjellig Forædlingsgrad, og paa den anden Side den fortsatte Barring af de vundne forædlede Hopper med Fuldblodet, give alle de Mellemlid, som Markedet kræver. Hvorvidt Hingsterne af Halvblod (eller af andre Forædlingsgrader) bør tillægges her i Landet, nemlig ved selve de Landracer, til hvilke de skulle anvendes, eller om de kunne indføres andetsteds fra, er et Spørgsmaal, der væsentligen afhænger af, hvor saadanne Former i størst Udvalg og billigt kunne erholdes. Fra Constanthedens Side har det første Alternativ Fortrinet, eftersom herved færre uensartede Elementer komme sammen; men paa den anden Side forudsætter det en større Udbredelse af den forædlede Avl, og en større Sagkundskab i dens Ledelse samt i den unge Opvæxts Behandling, end endnu kan siges at være tilstede her i Landet.

Men i begge Tilfælde vilde Tilveiebringelsen af de nødvendige Beskeler af blandet Race være en Sag, der med Rette alene burde overlades den private Opdrætter eller de private Foreninger. Thi ikke alene leder den modsatte Fremgangsmaade til en Tilfidesættelse af Landracens Hingster, og altsaa indirekte til Landracens Tilbagegang, men den lægger ogsaa efterhaanden den større, besværligere og mindst fordelagtige Deel af Hingstholdet paa det Offentliges Skuldre,

og det uden at yde det Offentlige nogen tilsvarende Erstatning derfor. Vel er det ofte sagt, at naar Landets Avl ikke formaade at tilfredsstille Lugsmarkeds Fordringer, og naar det derfor blev nødvendigt for dette at tye til Udlandet, da unddroges Landavlen en Præmie, der ellers kunde være bleven den til Deel; men denne hele Slutningsmaade staaer saa ganske ved Siden af de nu mere og mere hendoende Forsvar for fremkøstet Industri, at jeg ikke behøver at imødegaae den; er Tillæget af ædle Heste fordeelagtigt, vil den kyndige Opdrætter villigt kaste sig over det, ogsaa uden Præmie, men er det forbundet med uforholdsmæssige Offre eller savner Opdrætteren den nødvendige Sagkundskab, da vil selv Statens Mellemkomst ikke kunne sikke denne Deel af Avlen noget sundt Liv. Selv om det skulde kunne siges, hvad hidtil vitterligt ikke har været Tilfældet, at Statens Indstriden ved Holdet af forædlede Hingster gjorde det lettere for Forbrugerne af lette og hurtige Heste at erholde disse, saa kan dette dog ikke betragtes som noget værdigt Formaal for en offentlig Virksomhed. Men Hesteavlen i det Hele? forsøges Værdien af dens Producter ikke saa meget, at det derved indvundne Udbytte ad indirekte Veie rigeligen kan siges at dække de direkte Udlæg? Og saa dette er meget tvivlsomt, og er et af de Punkter, som ifølge Loven af 31te Marts 1852 skulle statistisk oplyses som Veiledning for fremtidige Skridt. At en enkelt Opdrætter hist og her har havt megen Fordeel af, at det Offentlige holdt Hingster for ham, kan vistnok ikke benægtes, men dette er vidt forskjelligt fra det Spørgsmaal, om Almeenheden har vundet derved. Det er netop en af Vanskelighederne ved Brugten af Blandinger (som Halvblods- eller Yorkshires Hingster) til Avl, at Hopperne saa særdeles noie maa påse til dem, det vil sige, allerede i og for sig svare til det Brug, hvortil ogsaa selve Blandingen hensigtsmæssigst anvendes; den enkelte Opdrætter, der arbejder for et ganske bestemt Marked, kan derfor let besætte sin Stald efter den kongelige Hingsts bekjendte Egenstaber, og spørger man om hans Mening, vil

han derfor utvivlsomt rose et saadant System; men for Majoriteten af Opdrætterne, de egentlige Bønder, hos hvilke saavel Hopperne som det unge Opdræt maae fortjene Føden ved strengt Markarbeide, for disse er en saadan Overeensstemmelse ikke tilstede, og her ere Feilgrebene derfor saa hyppige.

Consekvensen af det Offentliges Indgriben ved Landstutteri fører derfor ogsaa til, at de fgl. Pingsster i hoi Grad maae forøges i Antal, og efterhaanden stræbe at fortrænge de private Besselere; kun ad saadan Veie kan den nødvendige Trinfølge af Afvevling i Formerne, aftsædte til hver Egn's større og mindre Opdrætters Behov, ventes at blive tilveiebragt. Men uanseet, at det er langt fra at være godtgjort, at en saadan udstrakt Indgriben vilde være gavnlig for Hesteavlen, uanseet fremdeles, at vor Landhesteavl i det Hele maa antages (som Følge af forbedret Hold) at være i Fremadstriden, om end naturligviis i eensidig Retning, nemlig i Uddannelse til en dygtig Arbeidshest, saa vilde allerede de store Tilskud, som en saadan udstrakt Indgriben vilde medføre, være nok til at gjøre Gjennemførelsen af et saadant System umulig hos os, og det følger af hele Fremstillingen, at jeg fra mit Standpunkt betragter denne Umulighed som et Gode.

Underledes forholder det sig derimod med den rene Fuldblodsrace. Som reen Race af fast Typus er den noget sikkert og bestemt, som kan vedligeholdes og bevares, selv usforandret, medens efter Tidens og Markedets Fordringer de meest afveglende Former lade sig aflede af den. Om det bør foretrækkes at holde Racen i Landet selv, eller om det kan overlades til Opdrætterne at anskaffe disse fra de Markeder, hvor de i størst Udvalg forekomme, kan kun afgjøres af Landmændene, der som Opdrættere i visse Henseender kunne siges at være solidariske og indbyrdes afhængige af hverandre, men derimod vanskelige fra et mere almindeligt Standpunkt. Paa den ene Side staaer rigtignok det større Udvalg, men ved Siden deraf ogsaa en betydelig individuel Forstjellighed, der navnlig for de høiere Forædlingsgrader kan virke for-

styrrende ved at bringe noget Nytt, ikke eftertragtet, ind i Blandingen. De Lande, hvorfra Fuldblodet nærmest vilde være at hente, ere vel ikke saa fjerne eller saa forskjelligt i Klima, at nogen egentlig Akklimatisation kunde siges at blive nødvendig; men dog er denne alligevel ikke ganske uden Betydning, navnlig fordi Behandlingen og Forpleiningsmaaden ere forskjelligt, og saadanne Forandringer virke heist skadeligt paa en saa pirrelig Races hele Temperament. At Tillægget af Fuldblod er meget kostbart er ligeledes vist, men det er slet ikke afgjort, at Indkjøbet i Udlandet vilde være billigere, især naar Fordringerne ikke stillede altfor lavt. Derimod er det utvivlsomt, at Begjæret efter ædle Heste maatte være større end for Diebliffet, naar det i det Hele taget skulde være fornuftmæssigt at tilraade en saa kostbar Institution, som et Stutteri af ædle Heste. Det er ikke Lugusmarkedet alene, hvorpaa det her kommer an; der gives Militaire, der forsvare den Paastand, at Kavalleriet eller idetmindste Dele deraf, som Officerer og Ordonnantjer, burde være beredent med lettere Heste, end Landracen alene eller dens Krydsning med en Ridesrace kan yde; for saadanne er det Tiden nu, at gjøre deres Krav gjældende, og hævde deres Paastand, at den kan have vundet nogen Indgang, naar Spørgsmaalet om Midlerne til Hesteavlens Fremme atter ligger for. Endnu større Betydning vilde en hurtigere Postbefordring have; det er nemlig en af de væsentligste Misligheder ved Tillægget af ædle Heste, at ethvert Individ, der paa Grund af Skjønhedsfeil ikke egner sig til Lugusbrug, vanskeligt finder Kjøber; sandtes en saadan i den offentlige Befordring, vilde det betyde langt mere end mange Præmier, thi kun forædlede Heste vilde i Længden taale en Hurtighed af f. Ex. 2 Mile i Timen, hvilket dog snarere er under end over det, som Privatmand fordrer af sine Heste. Det er naturligtvis ikke min Mening, at Postbefordringen skulde indrettes efter Hesteavlens Tarv, men jeg nævner det her, fordi en hurtigere Kjørsel ligger i Tidens hele Mand og Retning, og det paa dette Sted vil være hensigts-

mæssigt ogsaa at see hen til de rimelige Aarsager til forøget Forbrug.

Men selv om baade de nærmest Interesserede og de Fagkyndige skulde samstemme i, at det vilde være ønskeligt, at holde den rene Race i Stutteri, var det dog dermed ikke afgjort, at de samme vilde være enige i, at dette Stutteri skulde ledes af det Offentlige. Der er nemlig en stærk Tendens hos alle lovgivende Forsamlinger til at paakalde de private Kræfters Virksomhed, og derved frigjøre det Offentlige; det er utvivlsomt, at dette i overmaade mange, ja det langt overveiende Fleertal af Tilfælde er det hensigtsmæssigste og rigtigste, og jeg har ogsaa ovenfor angivet, hvorledes Tilveiebringelsen og Holdet af de Hesteslags, som udgjøre Hovedmassen af Landbefelere her i Landet, rettest overlodes den Private. Men paa den anden Side maa det ogsaa indrømmes, at der gives Foretagender, der kræve saa store Udlæg, og en saa længe fortsat Drift, inden Udbytte kan ventes, at der udfordres fyrstelige Formuer eller i Mangel deraf Statens Indgriben, for at kalde dem i Live; og hvad der er af endnu større Betydning, der kræves til Vedelsen af et saadant Foretagende som et Stutteri en saadan Genhed og Fasthed i Plan, at den er vanskelig nok at vente af en offentlig Bestyrelse, men aldeles usandsynlig hos de flere Slægtled af Private, der efter Naturens Orden ville afløse hverandre, inden Foretagendet kan fæste Rod og give kraftige Livstegn fra sig. Erfaringen har ogsaa viist, at i alle de Lande, hvor store Formuer ikke findes ophobede paa enkelte Hænder, der have private Stutterier kun fristet et staffet Liv*). Af Bægt synes imidlertid den Indvending at være, navnlig med Hensyn til Stutterier for Fuldblodsheste, at de Anstalter af denne Art, der hidtil have været oprettede udenfor England, alle, baade private og offentlige, have været ude af Stand til at remon-

*) Jfr. Avlen af ædle Heste i Frankrig. Efter Eug. Gayot i dette Tidsskrifts 3die Række, 4de Bind, S. 320.

tere sig selv; men det vil ved nærmere Undersøgelse ogsaa vise sig, at man ved Fleertallet af disse Anstalter, fornemmelig i Tydskland, har bestræbt sig for at modificere Fuldblodshestens Form, og saaledes gjøre den formeentlig mere praktisk brugelig; og at dette er et stort Misgreb, og at det navnlig betager Fuldblodet sin Constanthed, som jo ikke er andet end dets Overeensstemmelse med sine Forsædres i mange opstigende Led, skal jeg ikke unblade atter her at udhæve. Det er en Selvfølge, at den, der vil have Fuldblod, ogsaa maa ville Midlerne til dets Bevaring og Udvikling, og blandt disse staae Veddeløb — det være sig efter engelsk eller nordamerikansk Mønster — i første Række.

Jeg kommer saaledes til den Slutning, at naar det godtgjøres, at Tillægget af Heste, forædlede ved Fuldblod, lover at forøge Opdrætternes Udbytte, og saaledes indirekte at hæve Landbruget, i nogen kjendelig Grad, da vil den Naade, paa hvilken Staten bedst kommer denne Virksomhed til Hjælp, bestaae i Holdet af en reen Fuldblodsstamme.

Men spørge vi, om denne Fordring kan siges at være fyldestgjort ved det nuværende Stutteries Fuldblodsstod, da maa dette besvares afgjort benegtende*). Det er altid misligt at udtale sig over det Spørgsmaal, med hvilket Minimum man turde haabe paa et gunstigt Udfald; men saameget er dog klart, at det Antal Hopper, der nu er fordeelt mellem 3 Stod, allerede er lovligt lille, til derpaa at basere et eneste, selv om iøvrigt de gunstigste Betingelser for Avlen, Genærtethed i det individuelle Præg, Frugtbarhed samt kraftig Alder, være forenede tilstede.

Bed Siden af Fuldblodet komme tillige de forskjellige Racer i Betragtning; de dele de ædle Egenstaber med først-

*) Jfr. Beskrivelse af Frederiksborg Stutteri i Januar 1857 (Ugeskrift for Landmænd, 3die Bind, og Tidsskr. for Veter. 5te B.)

nævnte, men ere byggede for samlede Bevægelser, ligesom hiint for det udholdende Løb.

Disse Races Betydning er i Tidens Løb bleven meget forringet, medens de tidligere, nemlig til henimod Slutningen af forrige Aarhundrede, vare de høiest vurderede og meest søgte Luxusheste; saagodtsom alle Fastlandets Stutterier havde derfor til Opgave at frembringe saadanne, og blandt disse Stutterier indtog det gl. frederiksborgske en Tidlang et høit Trin. Under den Reaction mod den høie Ride-skole, som af Anglomanien blev baaren over hele den civiliserede Verden, lede alle Stutterier meget, og flere bleve aldeles opløste; det er bekjendt nok, at ogsaa det gl. frederiksborgske Stutteri fristede en saadan Skjæbne. Det staaer nu ikke til at nægte, at det gl. frederiksborgske Stutteri ikke ganske var fulgt med Tiden, og at dets Bestyrelse havde været trykket af saamegen Uorden og saamange Feil, at det vel kan undskyldes, at det pludselig blev ligesaameget undervurderet, som det tidligere var sat høit; men Undskyldning er ingen Retfærdiggjørelse, og Erfaringen viste snart, at det ikke ustraffet savnedes. Efter sin Plan var det gl. frederiksborgske Stutteri ogsaa et Hofstutteri, og som saadant var dets Rolle alt udspillet, men ved Siden deraf virkede det tillige ved Krydsninger, af hvilke, navnlig i de lettere Egne, de Remonter fremkom, for hvilke Danmark længe var bekjendt. Endnu længe efter den gamle Races Adspjittelse vedbleve Virkningerne; men efter det stærke Forbrug af Remonter i den sidste Tids Krige træder Savnet mere tydeligt frem, og idet Landmandens stigende Velstand samtidigt har gjort Hestene større og sværere, er Tiden nu allerede kommen, da Remonten kun med stor Vanskelighed foregaaer her i Landet, og Klager lyde fra alle Kanter, selv fra de Egne, der tidligere ansaaes for uudsømmelige Kilder.

Remonten er ogsaa den Consument, der længst har holdt paa, og rimeligviis i lang Tid endnu vil holde paa Rideformen, saaledes som den i sin Fuldkommenhed fandtes hos de gamle Rideracer, og endnu findes hos Orientalerne; imidler-

tid er dette Spørgsmaal væsentligt af militair Natur, og Opdrættere saavel som Fagmænd behøve her en klar og motiveret Udtalelse fra kyndige Cavallerister som Veiledning til Bestemmelsen af det Maal, der bør eftertrages.

Men under Forudsætning af, at dette Spørgsmaal besvares her, som det allerede er besvaret i Rusland, i Østerrig, i Frankrig, og selv for Englands Vedkommende deels indirekte paa Krim, deels direkte i Indien, ad hvilke Veie og ved hvilke Midler er det da muligt at fremme Tillægget af saadanne Remonter?

Der kan ikke være nogen Tvivl om, at der jo til at bringe Landracerne saameget Præg af Ridehest, som til Remonten behøves, vil udfordres Bestelere af Racer, der i Form stemme overeens med Orientalerne eller med den gl. frederiksborgske Stamme. Men hvorfra hente saadanne Bestelere? De kunde, ville Nogle sige, indkjøbes i Udlandet, for at udsættes som Landbestelere i de Egne, der frembringe de lettere Hesteslags. Denne Wei kan virkelig siges allerede at være betraadt af en enkelt Opdrætter*), men her støder man paa langt større Vanskeligheder, end ved et tilsvarende Opkjøb af Fuldblodsheste. Thi for det Første er Markedet langt mere indskrænket, idet de fleste europæiske Stutterier af orientalsk Blod slet ikke sælge, og de øvrige kun saadanne Individuer, som enten ere mangelfulde i Form eller have udviklet sig paa en mindre tilfredsstillende Maade, og trods alt dette kun til meget høie Priser. Ved Siden af det kostbare Indkjøb kommer endda den meget vanskelige Akklimatisation, hyppig Ufrugtbarhed, og ligesaa hyppig en langsom og tilbagerængt Udvikling hos Afkommet, saa at et stort Antal af disse vil falde under det Maal, der nu til Dags fordres til praktisk Tjeneste. Der er saaledes forholdsviis større Opfordring til at eftertrage Dannelsen af et Stutteri for orientalske Heste, saameget mere som Tilveiebringelsen af gode Remonter ikke alene giver Opdrætteren et

*) Senere har Frederiksborg Stutteri ogsaa anskaffet en arabisk Hingst.

sikkert og godt Udbytte, men ogsaa i og for sig er af Vigtighed for Staten; paa den anden Side derimod kan det ikke fordølges, at Dprettelsen og Udviklingen af et saadant Stutteri er overmaade kostbart, og at det langtfra kan kaldes i Live for hele den Sum, der nu anvendes til Huusdyravlens Fremme; men det vilde være sanguinist at troe, at det skulde være muligt i den nærmeste Fremtid at erholde den væsentligt forøget.

Kun een Udvei staaer endnu aaben, og det er, om det skulde være muligt paa Ruinerne af den gl. frederiksborgske Race at opbygge noget Nyt. Dette er et meget vigtigt praktisk Spørgsmaal, og jeg har andetsteds*) søgt at veie alle Chancer imod hverandre for at bidrage mit til dets Løsning. Men disse Chancer ere meget svage, og for Diebliffet snarere mindre end i foregaaende Aar, eftersom flere gode Individer ere bortrevne af en ondartet Lungesyge. Chancerne hvile nemlig saa godt som udelukkende paa de Par unge Hingster og Hopper efter Mercur paa Hopper af blandet Frederiksborger Blod, som det er Stutteriets Fortjeneste at have fremkaldt; det er muligt at disse Chancer kunne forøges ved Afkom af de samme Halvblodshopper med en orientalsk Hingst, men ogsaa i dette Tilfælde vil der udkræves lang Tid, stor Sagkundskab, og desuden ikke alene, at intet nyt Uheld tilstøder, men endog positivt Held, hvis det skal lykkes heraf at danne et Ridestod. Paa spredte, endnu mulig tilbageværende Hingster af Frederiksborger-Racen kan Intet bygges; thi saagodtjom alt, hvad der endnu er tilbage, er deels af de grovere Stod, deels ogsaa uden dette af et Præg, der mere nærmer dem Kjørehesten; men en Kjørehest (og navnlig en Hingst) af Frederiksborger Blod har ingen Fremtid; hvor Ridepræget er borte, er ogsaa denne Races Betydning for Fremtidens Avl borte.

Jeg troer saaledes at maatte slutte, at der er Trang til et Ridestod tilstede her i Landet, men at dets Tilveiebringelse

*) Beskrivelse af Frederiksborg Stutteri i Jan. 1857. I. cit.

er forbundet med store, tilsyneladende næsten uovervindelige Vanskeligheder. Paa den anden Side ere de Midler, hvorover der til Hesteavlens Fremme kan raades, kun indskrænkede, og det maa derfor være enhver, der interesserer sig for denne Sag, magtpaaliggende, at de anvendes paa hensigtsmæssigste Maade. Da Loven af 31. Marts 1852 forberedtes, vovede man ikke at vælge imellem, hvad der burde bevares, og hvad der turde opgives; men nye Erfaringer ere komne til, og et Balg maa finde Sted, thi under nuværende Forhold kan intet af Stutteriets Afdelinger længe bestaae. Det er derfor paa høieste Tid, at de i Hesteavlens Interesserede og navnlig Opdrætterne gjøre sig det klart, hvad der med alle de Midler, der staae til Raadighed, bør bevares og gives en saadan Udvikling, at det kan leve et frodigt Liv, og hvad der derimod (maaskee med Suf og Beklagelse, men af Nødvendighed) maa offers; thi danner der sig ikke i god Tid en stærk Opinion for de Forholdsregler, der af Regjeringen ville være at foreslaae, da er det høilig at befrygte, at tilfældige Indflydelser ville faae den afgjørende Stemme, og Erfaringen har viist ogsaa her i Landet, at det i Hesteavlens er saare let at opløse og omstyrte, men at Menneskealdre udfordres for paany at opbygge Noget.
